

Nataša Šekoranja Špiler,
Gimnazija Brežice

OBELEŽEVANJE 30-LETNICE SLOVENSKE SAMOSTOJNOSTI NA GIMNAZIJI BREŽICE

Nataša Šekoranja Špiler,
General upper secondary school Brežice

COMMEMORATING THE 30TH ANNIVERSARY OF INDEPENDENT DEMOCRATIC SLOVENIA AT GENERAL UPPER SECONDARY SCHOOL BREŽICE BREŽICE

IZVLEČEK

Na Gimnaziji Brežice smo pri pouku zgodovine in v obšolskih dejavnostih v šolskem letu 2020/2021 v sklopu obeleževanja 30. obletnice samostojne države pripravili osem raznolikih aktivnosti in dejavnosti, s katerimi smo želeli med dijake spodbujati razvijanje in ohranjanje slovenske narodne zavesti in narodne identitete ter vzpodbuditi zanimanje za lokalno zgodovino in preučiti njeno vpetost v širši slovenski prostor. Spominjati se in ohranjati kolektivni spomin na pomembne dogodke iz nacionalne zgodovine, kakršno je rojstvo neodvisne suverene demokratične Slovenije, je ena od pomembnih nalog, odgovornosti in tudi poslanstev učitelja zgodovine. Tako se pri mladini, občutljivi generaciji, ki se nemalokrat še išče, krepi občutek pripadnosti in identifikacije. Ker gre za generacijo, ki se je rodila v že samostojni Sloveniji, je obeleževanje 30. obletnice ustanovitve države in krepitev domoljubja prava priložnost za to.

Ključne besede: kultura spominjanja, osamosvojitve, spominski dnevi, državni simboli, domoljubje

ABSTRACT

In the 2020/2021 school year, General upper secondary school Brežice prepared eight diverse activities as part of history lessons and extracurricular activities to commemorate the 30th anniversary of our independent state. The aim of these activities was to promote the development and preservation of Slovenian national consciousness and national identity among secondary school students, to trigger an interest in local history, and to examine its integration into the broader Slovenian area. Remembering and preserving the collective memory of important events from national history, such as the birth of the independent, sovereign, democratic Slovenia, is an important task, responsibility and mission of history teachers. That is how we strengthen a sense of belonging and identification in the youth, i.e. in a sensitive generation that is often still figuring out who they are. Considering that this generation was born in an independent Slovenia, commemorating the state's 30th anniversary and strengthening their patriotism is the right opportunity to do so.

Keywords: culture of remembrance, attainment of independence, remembrance days, national emblems, patriotism

UVOD

Slovenski narod je šel skozi tisočletje burne zgodovine. Od prvega zapisa v slovenskem jeziku v *Brižinskih spomenikih* prek germanizacije v srednjem veku, kmečkih uporov, turških vpadov, Trubarjeve reformacije in prve omembe Slovencev, prve slovenske knjige ... Da ne govorimo o 19. stoletju, ko se začnemo politično in narodno aktivno ozaveščati in utrjevati. Samozavestno od Dunaja zahtevamo uresničitev zahtev *Zedinjene Slovenije*. Tudi 20. stoletje nam ni prizanašalo: prva svetovna vojna, vključitev v Kraljevino Srbov, Hrvatov, Slovencev (od 1929 Kraljevino Jugoslavijo), poskusi unitarizma ter centralizma, raznarodovalni poskusi med drugo svetovno vojno, ko so nas okupatorji načrtovali izbrisati z zemljevida Evrope. Po vojni smo bili vključeni v socialistično Jugoslavijo, ki pa je po hudi krizi v osemdesetih letih 20. stoletja razpadla. Nikoli v zgodovini pa pri slovenskem človeku nista zamrli in bili pozabljeni identiteta oz. pripadnost narodu in globoko hrepenenje po njegovi samobitnosti.

V letu 2021 mineva 30 let od časa, ko se je zgodil prelomen, najveličastnejši mejnik v naši narodni zgodovini. Dobili smo svojo državo, temeljni kamen, na katerem skupaj gradimo boljšo, pravičnejšo, mirno, varno, na blaginji temelječo prihodnost. S samostojno državo pa smo Slovenci postali tudi enakopravni in dejavni narod v mednarodni skupnosti in globalnem svetu.

Na Gimnaziji Brežice smo pri pouku zgodovine in v obšolskih dejavnostih v šolskem letu 2020/2021 pripravili raznolike aktivnosti in dejavnosti, s katerimi smo želeli med dijake okrepiti oblikovanje slovenske narodne zavesti in narodne identitete ter spodbuditi zanimanje za lokalno zgodovino in njeno vpetost v širši slovenski prostor.

V članku so predstavljeni ideje in primeri aktivnosti za poučevanje in izvedbo obeleževanja 30. obletnice nastanka samostojne države. Z omenjenimi pristopi smo si poleg uresničevanja ciljev iz učnega načrta prizadevali narediti pouk zgodovine in življenje na šoli v preteklem šolskem letu zanimivejše, pestrejše in bogatejše. Pri vsaki aktivnosti so navedeni tudi vsebinski, procesni in odnosni cilji. Cilji aktivnosti se med seboj prepletajo, dopolnjujejo in nadgrajujejo.

Zakaj ohranjati kulturo spominjanja na slovensko osamosvojitve?

V sklopu aktivnosti so dijaki razvijali najrazličnejše kompetence. Poudarek je bil na spodbujanju in razvijanju socialnih in državljanskih kompetenc. Državlanske veščine so temelj obstoja demokratične družbe, ki potrebuje aktivne in odgovorne državljane.

Dijaki so spoznavali pretekle in sodobne dogodke in gibanja v slovenski zgodovini ter tudi umeščali nacionalno zgodovino v evropski kulturni prostor. Spodbujali so medkulturni dialog in strpnost. Razvijali so kulturni dialog z upoštevanjem in spoštovanjem drugačnih pogledov in stališč in z zagovarjanjem svojih pogledov, stališč in argumentov zanje. Krepili so razumevanje in spoštovanje do različnih ver in etničnih skupin. Pri dijakih se je spodbujal pozitiven odnos do demokracije, do spoštovanja človekovih pravic, enakosti in do odgovornega kritičnega državljanstva. Prav tako pa so pridobivali spoštovanje do demokratičnih načel in pripravljenost sodelovanja v demokratičnem parlamentarnem sistemu (Učni načrt, 2008, str. 11).

Pri pouku zgodovine je zelo pomembno načelo in učni cilj: »*dijaki razvijajo zanimanje za zgodovinsko preteklost in sedanost slovenskega naroda in njegovih dosežkov ter utrjujejo narodno zavest in zavest o državni pripadnosti*« (Učni načrt, 2008, str. 9). Spominjati se in ohranjati spomin na pomembne dogodke iz nacionalne zgodovine je ena od pomembnih nalog, odgovornosti in tudi poslanstev učitelja zgodovine. Tako pri mladini, občutljivi generaciji, ki se nemalokrat še išče, krepimo občutek pripadnosti in identifikacije. Kakor navaja v svojem članku dr. Wutti, kulturni spomin stabilizira samopodobo neke skupine, podpira vtis enotnosti in enkratnosti ustrezne skupine. Zgodbe krepijo identiteto družbe (Wutti, 2021, str. 2, 6). Lojze Peterle trdi: »*Jasen zgodovinski spomin je eden od temeljev za politično zdravo življenje naroda*.« (Peterle, 2006, str. 8) Občutek pripadnosti, identitete se oblikuje prek zgodovinskega spominjanja. Izpostaviti pa je treba, da se mora cilj učenja o preteklih političnih, družbenih, kulturnih dogodkih navezovati na sedanost in jo osmišljati. Dijaki naj bi se naučili zaznati in ovrednotiti dejanja ne samo z današnje perspektive, ampak tudi ob upoštevanju okoliščin iz perspektive dobe, v kateri so nastali (Hartman, 2021, str. 13, 14).

Prek različnih, interdisciplinarno zasnovanih aktivnosti dijaki razvijajo sposobnost za razumevanje kompleksnosti osebnega in družbenega življenja ter povezanosti in nasprotij med individualnim in družbenim, lokalnim in globalnim (Učni načrt za Aktivno državljanstvo, 2020, str. 1). Aktivnosti so vključevale različne dejavnosti, avtentične naloge, povezovale različna predmetna področja in šolo z okolico.

Zbiranje pričevanj in oblikovanje zbornika *Rojen v samostojni državi*

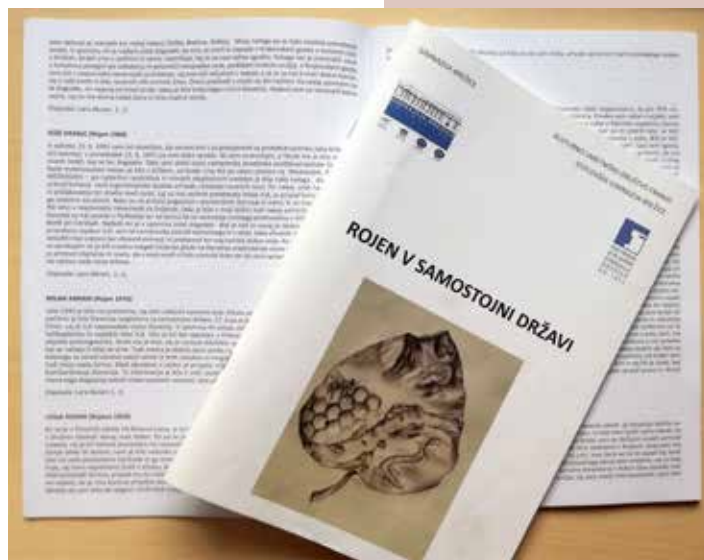
Posavje, ki leži na jugovzhodu naše domovine, je mnogokrat v zgodovini bilo na udaru in je uspešno opravljalo vlogo branika slovenskega prostora. Tu so bile od 5. do 8. stoletja glavne vpadnice selitve ljudstev. Tu je bila v srednjem veku meja Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti in vojna krajina proti osmanskim Turkom. Tu je med drugo svetovno vojno Hitler postavil branik nemštva. Tu smo bili nedavno na udaru novodobnih migraciji in tu so bile leta 1991 izvedene akcije, ki so zaustavljale, onеспособile in onemogočale nadaljnji in hitrejši prodor agresorja JLA v osrčje domovine. Tako je Posavje, šolski okoliš Gimnazije Brežice, s svojim udejstvovanjem v prvih bojnih vrstah krepko zaznamovalo boj za samostojno slovensko državo.

S ciljem obeležitve 30-letnice Slovenije in z namenom, da se pri dijakih razvija zanimanje za zgodovinsko preteklost in sedanost slovenskega naroda in njegovih dosežkov ter utrjevanja narodne zavesti in zavesti o državni pripadnosti, smo si pri pouku zgodovine zadali nalogo oblikovati zbornik s pričevanji o dogodkih, pojavih in procesih, ki so zaznamovali rojstvo slovenske države. Ker gre za dijaško delo in so se dogodki odvijali pred njihovim rojstvom, smo zbornik poimenovali *Rojen v samostojni državi*. Tako so se dijaki ob iskanju in preučevanju primarnih zgodovinskih ustnih virov seznanili s pojavi in procesi s perspektive dobe, v kateri so se pojavili oz. so potekali. Prav tako pa so se jih dotaknili z današnje perspektive. Ob zbranih in predstavljenih lokalnih dogodkih, pojavih in procesih so razvijali poglede na svet, ki spoštujejo človekove pravice, enakost in demokracijo ter demokratično in odgovorno državljanstvo. Privzgojiti pa smo jim želeli tudi spoštovanje do njihovih prednikov, ki so izpeljali proces osamosvojitve Slovenije. Predvsem pa si prizadevamo razvijati pozitiven odnos do lokalne in slovenske narodne identitete in državnosti (Učni načrt, 2008, str. 7–58).

Dijaki so v svojem domačem posavskem okolju zbirali ustne vire Posavk in Posavcev, torej časovnih prič, ki so proces osamosvajanja doživele. V projektu je sodelovalo 68 dijakin in dijakov. Skupno pa so zbrali 153 zgodb, doživetij, občutij, spominov ... Dijakom je bila pri delu prepuščena svoboda. Zgodbe so lahko predstavili prvoosebno, tretjeosebno ali pa kot intervjuje. Na tem mestu je treba poudariti, da so dijaki zbrali pripovedovanja, osvetljena s subjektivnega zornega kota. Na to smo jih predhodno opozorili. Pri refleksiji, analizi in vrednotenju lokalnih zgodovinskih pričevanj smo pri pouku zbrane zgodbe postavili tudi v širši kontekst in jih umestili v nacionalno dogajanje. Torej: pristopili smo z induktivnim sklepanjem. Dr. Nadja Danglmaier poudarja: »Prek konkretnih življenjskih zgodb lahko abstraktni zgodovinski dogodki postanejo razumljivi, zlasti kadar so kraji, v katerih se odvijajo življenja pripovedovalcev, dejansko kraji, v katerih tudi sami živimo.« (Danglmaier, 2021, str. 26) Mojca Zelič pa je zapisala: »S pomočjo ustne zgodovine, ki zbira življenjske zgodbe ljudi, si lahko bolj plastično predstavljajo določeno obdobje oz. dogajanje. Taka metoda, podkrepljena s teoretično podlago, omogoči lažje razumevanje obdobja osamosvajanja Slovenije, pri dijakih pa spodbuja tudi kritično mišljenje. Metoda je pomembna za krepitev medgeneracijske vezi, še ene pomembne komponente državljske kompetence.« (Zelič, 2020, str. 6)

Ker se pri pouku zgodovine poudarja tudi razvijanje ustvarjalnosti, so zbornik dopolnili še z likovnimi deli dijakov in dijaškimi esejskimi razmišljanji *Rojen v samostojni državi*.

Zbornik, ki je na koncu obsegal 82 strani, je nastajal celo šolsko leto. Javnosti pa je bil predstavljen na šolski proslavi in v lokalnem časopisu *Posavski obzornik* ob dnevu državnosti.

Naslovnica zbornika *Rojen v samostojni državi*.
(Vir: Gimnazija Brežice.)

Učne ure, posvečene prvim večstrankarskim volitvam in plebiscitu

Decembra leta 2020 smo tri šolske ure zgodovine (zasnovane z delom na daljavo v aplikaciji MS Teams) namenili spoznavanju in obravnavi dogodkov, pojavov in procesov, ki so pripeljali do plebiscita o samostojnosti in neodvisnosti Slovenije. Te učne ure so obenem predstavljale neke vrste uvod v temo o osamosvajanju Slovenije. Zasnova in izvedba učnih ur sta bili zelo olajšani zaradi izjemno kakovostnega učnega gradiva, ki so ga v sklopu projekta *Zbrali smo pogum* pripravili na Zavodu RS za šolstvo (dalje ZRSŠ). Protokol učnih ur za obeleževanje 30-letnice plebiscita na daljavo je pripravila svetovalka dr. Vilma Brodnik.

Učne ure so se začele z ogledom filma *Gostje prihajajo*. Sledil je pogovor o videoposnetku. V nadaljevanju so se dijaki z učiteljico pogovarjali o razmerah v SFRJ v osemdesetih letih 20. stoletja. V marsičem jim je učiteljica ta čas približala iz osebne izkušnje. Pokazala jim je tudi nekaj predmetov iz osebne zbirke (pionirska čepica, boni za gorivo, potni list, *Nova revija* 57 ...). Ob pogovoru so dijaki sproti dopolnjevali delovni list oz. preglednico *Kriza SFRJ v 80-ih letih 20. stoletja*, ki so si ga predhodno natisnili. Nato je bila dijakom predvajana pesem skupine Agropop *Samo milijon nas je*. Sledil je pogovor o vsebini besedila popevke. Naslednja dejavnost je bila namenjena

Izdelek dijakinje Hane Zorec. (Foto: Nataša Šekoranja Špiler.)

Izdelek dijakinje Maje Šoba. (Foto: Nataša Šekoranja Špiler.)

prvim svobodnim in večstrankarskim volitvam. Dijaki so si najprej ogledali film Muzeja novejšje zgodovine o volitvah, nato pa so v 15 minutah izpolnili delovni list. Izpolnjen delovni list so vrnili učitelju v spletno učilnico. Sledilo je samostojno delo dijakov, tako da so reševali delovni list o plebiscitu, ki so ga prav tako pripravili na ZRSŠ. Po ogledu filma *Zbrali smo pogum – Plebiscit*, ki se je na šoli predvajal v sklopu proslave ob dnevu samostojnosti in enotnosti in pregledu virtualne razstave, so imeli dijaki en teden časa, da so izpolnjen delovni list vrnili učitelju, tako da so ga naložili v spletno učilnico.

Ker se pri zgodovini poudarja tudi večšina krepitev ustvarjalnosti, so dijaki na koncu narisali grafično podobo, strip, državni simbol ipd. ali napisali krajše esejsko razmišljanje pod naslovom *Zbrali smo pogum*.

Učenje je bilo v vseh delih organizirano po načelih formativnega spremljanja znanja.

Učno gradivo je dostopno na spletnih straneh:

- *Zbrali smo pogum*,
- *Delovni list na povezavi: https://docs.google.com/forms/d/1sHIC1bLUfynxQYD0-mwHWAjWegtPLWy_94ggDBYTQE/edit (avtorica: dr. Vilma Brodnik),*
- *Spletna učilnica sodelov@lnica za zgodovino na portalu Slovenskega izobraževalnega omrežja.*

Dijaki so raziskali posamezne etape nacionalnega in državnega oblikovanja. Z vidika aktualnega položaja slovenskega naroda so ocenili dosežke posameznih obdobij. Analizirali in primerjali so tudi položaj slovenskega naroda v zadnjih letih SFRJ in v samostojni demokratični Sloveniji. Ob reševanju nalog na delovnem listu so primerjali značilnosti različnih političnih strank in političnih idejnih konceptov. Ob vsem so vzporedno razvijali tudi spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev ter kritično presodili njihovo uporabno vrednost. Raziskali in utemeljili so okoliščine in dejavnike, ki so vodili do rojstva samostojne države in njene vključitve

v evropske integracije. Učili so se oblikovati svoje sklepe, mnenja in stališča. Analizirali so večperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijali sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja. Razvijali so pozitiven odnos do pomena spoštovanja človekovih pravic, enakosti in demokracije ter pozitiven odnos do oblikovanja slovenske narodne identitete in razvoja državnosti. Ključne dogodke, pojave in procese iz slovenske zgodovine v 20. stoletja so umestili v ustrezen zgodovinski čas in prostor (Učni načrt, 2008, str. 32, 40).

Proslava ob dnevu samostojnosti in enotnosti

Po Slovarju slovenskega knjižnega jezika (dalje SSKJ) je proslava *slavnostna prireditev, navadno v čast kake obletnice, praznika*.

Proslaviti pa pomeni *z določenim dejanjem, prireditvijo izraziti veselje, spoštovanje ob pomembnem dogodku ali spominu nanj* (SSKJ).

Temeljni cilj spominskih proslav je, da dijak razume pomen in zgodovinsko ozadje spominskega dne ter da spominske dogodke spoštuje in se zaveda njihovega odražanja v sedanjosti. Prek državnih simbolov in sodelovanja na proslavi razvija pozitivno identifikacijo in vključenost. Namen proslav je krepitev ohranjanja zgodovinskega kolektivnega spomina, ki je eden ključnih narodotvornih elementov. Proslave omogočajo pridobivanje in utrjevanje zgodovinskega zavedanja in politične zrelosti (Hartman, 2021, str. 14).

Delo na šoli zaradi epidemioloških razmer ni dopuščalo izvedbe proslave v živo. Zato smo pripravili virtualno proslavo. Dijaki so si jo v okviru razrednih ur ogledali od doma. Proslava je bila v prvem delu posvečena obeleževanju dneva samostojnosti in enotnosti, v drugem delu pa se je razvila v dijaško božično-novoletno prireditev. Na koncu je bogata prireditev trajala 1,5 ure. Izpostaviti je pomembno, da so pri pripravi sodelovali posamezni dijaki in učitelji, dijaška skupnost, šolsko kulturno umetniško društvo ter nekatere druge šolske projektne skupine.

Proslava se je začela s himno, ki jo je zapela dijakinja. Sledil je film o plebiscitu *Zbrali smo pogum*, ki so ga pripravili ZRSŠ, Arhiv Republike Slovenije in Park vojaške zgodovine Pivka. Poleg ravnatelja je gledalce in poslušalce nagovoril tudi nekdanji maturant brežiške gimnazije, danes evropski poslanec, Franc Bogovič. Prireditev so obogatila razmišljanja dijakov o samostojni državi in glasbene točke dijakov ter intervju s, prav tako nekdanjo dijakinjo, akademsko igralko Saro Dirnbek. V nadaljevanju so sledili razvedrilni prispevki posameznih oddelčnih skupnosti. Celotno proslavo si je možno ogledati na povezavi: Prireditev ob dnevu samostojnosti in enotnosti ter dijaška novoletna prireditev | Gimnazija Brežice (gimnazija-brezice.si).

Spoznavanje državnih simbolov in šport kot narodnopovezovalni dejavniki

Šport je v Sloveniji izjemno močan nacionalni identifikacijski in povezovalni dejavnik. Mnogi se ob športnih tekmovanjih in tudi dosežkih športnikov poistovetijo z narodom, državo in državnimi simboli. Prek športa se dijaki poistovetijo s pripadnostjo šoli in razvijajo pozitiven odnos do svoje državlanske skupnosti. Ob športnih aktivnostih se ponujajo številne možnosti za spodbujanje identitete naroda in razvijanje domoljubja.

Eden od pomembnih domoljubnih dejavnikov je, da dijaki poznajo državne simbole, razumejo njihov pomen in se z njimi identificirajo ter do njih vzpostavijo spoštljiv, pozitiven odnos. V ta namen smo na gimnaziji izkoristili start 3. etape kolesarske dirke po Sloveniji, ki je 11. 6. 2021 potekal v Brežicah. Preden so se dijaki podali na prizorišče, so v timski uri zgodovine in športne vzgoje spoznali državne simbole. Nato pa so v skupinskem delu zastavo in grb Republike Slovenije tudi risali. Poznavanje in navzočnost državnih simbolov krepí domovinsko zavest in zavedanje pripadnosti svoji državi. Obenem pa državni simboli prispevajo k povezovanju in vključevanju skupnosti.

Delavnica risanja državnih simbolov. (Foto: Nataša Šekoranja Špiler.)

Zastavice za navijanje
na kolesarski dirki.
(Foto: Nataša
Šekoranja Špiler.)

Na startu etape kolesarske dirke po Sloveniji, Brežice,
11. 6. 2020. (Foto: Nataša Šekoranja Špiler.)

Učne ure, posvečene osamosvojitvi in vojni za Slovenijo

Tri šolske ure zgodovine smo junija namenili obravnavi osamosvojitve Slovenije in slovenski obrambni vojni. Dijaki so dobili delovni list s časovnim trakom (časovna preglednica), ki so ga morali postopoma tekom ur dopolniti. Ob zaključeni temi so imeli na enem mestu pregleden prikaz in časovno sosledje zgodovinskih procesov, pojavov in dogodkov, ki so pripeljali do samostojne države.

Delovni list je bil razdeljen na pet stolpcev, in sicer: *Socialistična republika Slovenija v 80-ih letih 20. stoletja*, *Leto 1990*, *Osamosvojitve 1991*, *Vojna za obrambo Slovenije 1991*, *Samostojna Slovenija (1991–2021)*.

Prvi in drugi stolpec so dijaki na podlagi predznanja, ki so ga usvojili že na spominskih učnih urah decembra, dopolnjevali v skupinah. Vpisali so najpomembnejše pojave, procese, dogodke in osebe, ki so Slovenijo zaznamovali v osemdesetih letih in leta 1990. Oba stolpca so nato z učiteljem pregledali in po potrebi dopolnili. Učitelj jim je nato predstavil samo osamosvojitve in vojno za obrambo samostojnosti. Sledila sta ogleda obeh filmov *Zbrali smo pogum – Osamosvojitve* in *Zbrali smo pogum – Vojna*. Dijaki so si ob ogledu filmov dopolnili delovni list.

Po ogledu filmov so v razredu razvili še razpravo. Učitelj pa je v vse tri učne ure vključeval tudi lastna doživetja in osebne zgodbe ter anekdote. Poleg tega pa je v razlago vključil tudi predmete iz osebnega arhiva, ki naredijo zgodbe še bolj doživljive in zanimive. Pri dijakih so nemalokrat zbujale dodatna vprašanja. Na koncu so dijaki sami izpolnili še peti stolpec časovnega traku, v katerega so vpisali dogodke, pojave in procese, ki so Slovenijo zaznamovali v preteklih tridesetih letih.

Muzejsko delo v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije

Posamezne oddelčne skupnosti so ob koncu pouka lahko pripravile svoje zaključne ekskurzije. Tako so se v enem oddelku prvega letnika odločili, da ekskurzijo posvetijo 30. obletnici samostojne Slovenije. Obiskali so prestolnico in med drugim tudi Muzej novejšje zgodovine Slovenije (dalje MNZS). V muzeju so si vodeno ogledali razstavo *Republika Slovenija – 30 let*.

Na spletni strani muzeja so zapisali: »Projekt Republika Slovenija – 30 let smo v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije koncipirali v smislu ukvarjanja s samostojno državo,

z Republiko Slovenijo v njenem poosamosvojitvenem obdobju. Zgodbo smo naslonili na prikaz mnogoterih sprememb na področjih politike, vstopanja v mednarodne integracije, lokalne samouprave, gospodarstva, zdravstva, sociale, šolstva, vsakdanjega življenja, okolja, mobilnosti, komunikacij ... Izpostavljamo številne dosežke v tem obdobju od Nobelovih nagradencev do svetovno priznanih zdravnikov, literatov, umetnikov, filozofov, kuharskih mojstrov in ne nazadnje športnikov.» (Spletna stran MNZS)

Dijaki so z delom v muzeju izgrajevali, razširili in poglobljali znanja o najpomembnejših dogodkih, pojavih in procesih iz nacionalne zgodovine 20. stoletja in začetka 21. stoletja. Razvijali so spretnosti časovne in prostorske predstavljivosti. Obenem so ob razširjanju znanja o slovenski zgodovini in konkretnih eksponatih razvijali zavest o narodni identiteti in državni pripadnosti. Naučili so se opisati življenje Slovencev v samostojni državi z različnih perspektiv. Pojasnili so pomen mednarodnega povezovanja Slovenije. Z uporabo in učenjem ob raznovrstnih zgodovinskih virih so oblikovali svoje sklepe, mnenja, stališča in interpretacije. Pri različnih oblikah sodelovalnega učenja so razvijali tudi socialne spretnosti (Učni načrt, 2008).

Delo v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije. (Foto: Nataša Šekoranja Špiler.)

Obisk predsednika Republike Slovenije

Prav tako so dijaki v okviru zgoraj omenjene zaključne ekskurzije po Ljubljani obiskali in si ogledali Predsedniško palačo. Sprejel in nagovoril jih je sam predsednik republike, Borut Pahor. Predstavil jim je predsedniško funkcijo in jih opozoril na pomen aktivnega državljanstva. Z njimi je naštel vse dosedanje predsednike v neodvisni Sloveniji. Izpostavil je tudi nekatere pomembne osebe in njihove zasluge v procesu osamosvajanja Slovenije (dr. Jožeta Pučnika, Ivana Omana, dr. Franceta Bučarja).

Po končanem obisku pri predsedniku so se dijaki z učiteljico sprehodili še po Trgu republike in Aleji velikanov, ki se nahaja neposredno ob slovenskem parlamentu. Ob kipu dr. Franceta Bučarja so našteali, ponovili in opisali ključne prelomne trenutke in dogodke ob osamosvajanju Slovenije. Posebej so se poklonili dr. Francetu Bučarju. Poleg osamosvojitelskih zaslug so izpostavili tudi njegova prizadevanja pri oblikovanju *Ustave Republike Slovenije*. Ker so se nahajali neposredno ob parlamentarni stavbi, so ponovili tudi osnovne značilnosti zakonodajne veje oblasti.

Z obiskom Predsedniške palače in pogovorom s predsednikom so se neposredno seznanili z organi in predstavniki oblasti v Republiki Sloveniji. Pridobivali in nadgrajevali so znanje o delovanju demokratičnih oz. političnih institucij v Republiki Sloveniji, Evropski uniji in globaliziranem svetu. Pridobili so temeljni vpogled v ustroj in delovanje demokratične države. Trudili so se razumeti potrebnost družbenih pravil (zakonov), ki omejujejo in omogočajo svobodo posameznika in razumeti, kako *Ustava Republike Slovenije* kot najvišji pravni akt določa ureditev in delovanje naše države. Spoznavali so različne pomene pojmov politika in država ter vlogo politične socializacije. Spoznali so tudi delovanje demokracije (prednosti in pomanjkljivosti neposredne, predstavniške in liberalne (pluralne) demokracije) in raziskovali, kako država in njene institucije podpirajo demokracijo. Pojasnili so, kako se v Sloveniji uresničuje neposredna demokracija. Analizirali so delovanje političnega sistema Republike Slovenije, njegov vpliv na življenje njenih prebivalcev in državljanov ter vlogo političnih strank v Sloveniji (Učni načrt za aktivno državljanstvo, 2020, str. 3).

Ogled spomenika dr. Franceta Bučarja v Aleji spomina ob poslopju Državnega zbora v Ljubljani. (Osebni arhiv: Nataša Šekoranja Špiler.)

Obisk obeležja v Rigoncah

Vas Rigonce se nahaja ob reki Sotli, torej v neposredni bližini slovensko-hrvaške meje. Dne 27. 6. 1991 je čez most v vas pripeljala 4. oklepna brigada JLA v sestavi 4 tankov in 2 spremljajočih vozil. Za zaustavitev premikajočih se oklepnikov je bil zadolžen 25-članski intervencijski vod iz Teritorialne obrambe Brežice. Po kratkem in silovitem boju je enota JLA odgovorila z močnim strojničnim ognjem. V spopadu je bil smrtno zadet teritorialec Jernej Molan, poročnik Robert Fink pa je bil teže ranjen. Od leta 1993 v vasi stoji pomnik, posvečen dogodkom leta 1991. Po padlem Jerneju Molanu pa so poimenovali tudi vojašnico v bližnjih Cerkljah ob Krki (Teropšič, 2018).

S pohodom k pomniku v vas Rigonce smo dijakom dokazovali, da so zgodovinsko pomembni dogodki potekali tudi v neposredni bližini šole. Z obiskom obeležja smo pri dijakih vzbujali zgodovinsko zanimanje za lokalno ali celo nacionalno zgodovino (Hartman, 2021, str. 11). V izvedbo smo vključili tudi vojaškega zgodovinarja dr. Tomaža Teropšiča, ki je dijakom približal dogodke, ki so se v vasi zgodili 27. 6. 1991. Z minuto tišine in prižigom svečke so se dijaki poklonili Jerneju Molanu in tudi preostalim padlim veteranom v slovenski obrambni vojni. Tako smo se trudili pri dijakih razviti spoštovanje do njihovih prednikov, ki so izpeljali proces osamosvojitve Slovenije in za samostojno državo celo žrtvovali življenje. Dr. Nadja Dangelmaier izpostavlja: »Veliko možnosti za učenje ponuja izkazovanje zanimanja za to, kaj natanko se je dogajalo v naši okolici, v krajih, ki jih poznamo in v našem vsakdanu igrajo neko vlogo. /.../ Regionalna vpetost nam olajša empatijo in v najboljšem primeru pride tudi do povezave z dogodki na deželni ravni (državni op. avtorice), pri čemer pride do miselnega preskoka s primera posameznika na širši prostor.« (Dangelmaier, 2021, str. 26)

Proslava ob dnevu državnosti

Ker so se epidemiološke razmere ob koncu pouka začele umirjati, smo na šoli ob upoštevanju vseh zdravstvenih predpisov vendarle uspeli izvesti proslavo ob dnevu državnosti v živo. Proslava se je začela s slovensko himno, ki jo je zapela dijakinja. Zbrane je nato pozdravil in nagovoril ravnatelj gimnazije Uroš Škof. Predstavil je zgodovinski pomen dneva državnosti in orisal zgodovinski proces nastajanja samostojne Slovenije. Sledili so odlomki pričevanj iz zbornika *Rojen v samostojni državi*, ki so jih prebirali dijaki. Prehode med odlomki smo napolnili z dijaškimi recitali izbranih verzov Toneta Pavčka. Profesorica zgodovine sem zbranim predstavila nastanek in pomen zbornika *Rojen v samostojni državi*. Tik pred koncem proslave pa je na oder prišel tudi profesor fizike, ki je bil aktivno udeležen v bitki v Rigoncah. Izpostavil je pomen dogodkov in ljubezen do domovine. Za konec je dijak na harmoniki zaigral pesem *Slovenija, od kod lepote tvoje*.

Tea Kavčič v svojem članku zagovarja, da s pripravo spominskih proslav ob državnih praznikih brez težav uresničujemo cilje in razvijamo državljanske kompetence, zapisane v učnem načrtu predmeta. Dijake moramo spodbujati, da aktivno zasnujejo proslavo in sodelujejo pri njeni izvedbi. Pomembno je, da se proslave zasnujejo medpredmetno in da se v njih povezujejo in prepletajo domovinske in državljanske teme. Proslave jim širijo znanje o zgodovini slovenskega naroda, države in jezika, razvijajo in utrjujejo mu narodno zavest, ponos in empatijo. Ravno tako pa širijo zavest, da živijo v Sloveniji še drugi narodi, za katere je Slovenija dom in morda celo domovina. Šola z organiziranimi

oblikami skupnega praznovanja in obeleževanja pomembnih dogodkov iz slovenske zgodovine vzpostavlja in bogati medsebojne odnose, daje občutek povezanosti s skupnostjo, hkrati pa krepi domoljubje (Kavčič, 2020, str. 7).

SKLEP

Slehera skupnost, tako tudi država, lahko živi le, če jo povezujejo neke skupne vrednote in koristi (Bučar, 2006, str. 3). Med mladimi je treba širiti zavedanje o osamosvajanju in o pomenu samostojne demokratične države Slovenije in krepiti kolektivni spomin na omenjeno pridobitev. Wutti navaja: »Različni vidiki, različna mnenja in različni svetovni nazori so bistveni za demokratične pluralistične družbe. Če nam to uspe ustrezno tematizirati v pouk, bodo mladi lažje dojemali demokratična načela.« (Wutti, 2021, str. 7) Smisel za skupnost ne pomeni ukinjanja različnosti. V tem članku so bili predstavljeni nekateri primeri dobre prakse, ki smo jih v šolskem letu 2020/2021 izvedli na brežiški gimnaziji. Šlo je za osem aktivnosti, povezanih z obravnavo zgodovine slovenske osamosvojitve ter krepitve slovenske narodne in državljanske zavesti. Tako smo se trudili opolnomočiti dijake za bodoče aktivne člane demokratične družbe, ki bi v svoji domovini radi živeli ter se udeleževali pri njenemu razvoju, tako za družbo kot celoto kakor tudi za posameznika. Dijaki so se prek aktivnosti usposabljali za odgovorno odločanje in delovanje, za uresničevanje pravičnejšega in bolj solidarnega sveta, enakosti, zagotavljanja človekovih pravic, miru in trajnostnega razvoja. Dijakom smo želeli izpostaviti in približati domoljubje in plemenitost slovenske osamosvojitve kot vrednoto sodobnega mladega človeka.

VIRI IN LITERATURA

- Bučar, F. (2006). Pot do slovenske države. *Zgodovina v šoli*, 15 (3-4), str. 3–8.
- Danglmaier, N. (2021). Učenje o vladavini nacionalsocializma v pluralnih družbah – tveganja in priložnosti. *Zgodovina v šoli*, 29 (1), str. 21–29.
- Hartmann, E. (2021). Učiti se iz zgodovine in o njej na primarni stopnji. *Zgodovina v šoli*, 29 (1), str. 11–20.
- Kavčič, T. (2020). Proslava ob dnevu samostojnosti in enotnosti, pripravljena s pomočjo dijakov. V: *Imamo svojo državo Slovenijo. Vzgoja za ljubezen do domovine in države*, 2. mednarodna konferenca, Povzetek prispevkov. Ljubljana: Društvo katoliških pedagogov Slovenije. Pridobljeno s [Gradivo_za_udelezence_2020.pdf](#) (dkps.si).
- Peterle, A. (2006). Enotni v zmagi. *Zgodovina v šoli*, 15 (3-4), str. 8–11.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Pridobljeno s ISJ ZRC SAZU: Slovar slovenskega knjižnega jezika ([zrc-sazu.si](#)).
- Spletna stran Muzeja novejšje zgodovine Slovenije: MNZS ([muzej-nz.si](#)).
- Teropšič, T. (2018). *Boj v Rigoncah, spominska tabla*.
- Učni načrt. *Gimnazija. Splošna gimnazija. Zgodovina* (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2019/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf.
- Učni načrt. *Aktivno državljanstvo* (2020). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2020/programi/gimnazija/ucni_nacrti.htm.
- Wutti, D. (2021). Posebni potencial kultur spominjanja v šolskem pouku. *Zgodovina v šoli*, 29 (1), Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 2–10.
- Zelič, M. (2020). Mladost mojih staršev. V: *Imamo svojo državo Slovenijo. Vzgoja za ljubezen do domovine in države*, 2. mednarodna konferenca, Povzetek prispevkov. Ljubljana: Društvo katoliških pedagogov Slovenije. Pridobljeno s [Gradivo_za_udelezence_2020.pdf](#) (dkps.si).